

İBADETLERİN ZAHİRİ VE BATINI BOYUTLARI

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

*el-Hamülillâhi hakka hamdihî es-salâtü
ve's-selâmu alâ hayra halkihî seyyidinâ Mu-
hammedin ve âlihî ve sahbihî ve mentebiahû
bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.*

Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem cemaat-i müslimîn!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rah-
meti, bereketi, ihsanı, ikramı dünyada âhi-
rette üzerinize olsun. Rabbimiz iki cihan saa-
detine sevdiklerinizle beraber cümlelerinizi nail
eyesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini okuyarak Cuma
vaktine kadar zamanımızı ilmî müzarekeyle
geçirmiş olmak ve böylece en büyük sevabı ka-
zanmak niyetindeyiz.

Ama bu hadîs-i şerîflerin okunmasına baş-
lamazdan önce peygamber *sallallahu aleyhi
ve sellem* Efendimiz'in ruhu için ve âlinin, as-
habının, etbânının, ahabbânının, cümle sâdât ve
meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhlarına,

hâssaten Ebûbekir es-Sıddîk ve Ali el-Murtezâ'dan müteselsilen şeyhimize, hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar dünyanın muhtelif yerlerinden gelmiş, geçmiş, yaşamış, vazife görmüş evliyâullah büyüklerimizin, sâdâtımızın, meşayihimizin, mürşid-i kâmillerimizin, sâlihlerin ruhlarına hediye olsun diye, bütün İslâm diyarlarını fetheden, tarih boyunca cihat edip ümmet-i Muhammed'e faide sağlayan bütün fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhları için ve uzaktan yakından bu dersi dinlemeye şu camiye gelmiş olan siz kardeşlerimizin bütün ahirete göçmüş olan geçmişlerinin ruhları için, sizin ve bizim de sadet ve selamete ermemiz, iki cihanda aziz ve bahtiyar olmamız için, Rabbimizin sevdiği kul olup da iki cihanda mutluluğa nail olmamız için bir *Fâtiha*, on bir *İhlâs-ı Şerîf* okuyup hediye edelim.

Kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kemâ rü'ya an İbn Abbas radiyallahu anhümâ: Men lem tenhehi salâtuhû ani'l-fahşâi ve'l-münker lem-yezded mina'llâhi illâ bu'dâ.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri Őu metnini okumuŐ olduĐum hadîs-i Őerifinde buyuruyorlar ki;

Men lem tenhehi salâtuhû ani'l-fahŐâi ve'l-münker lem-yezded mina'llâhi illâ bu'dâ. “Kıldığı namaz o kılan kiŐiyi fuhŐiyât ve münkerâtтан alıkoyamıyorsa, vazgeçirememiŐse, namaz kılmasına rağmen onları yapmaya devam ediyorsa bu kiŐi ancak Allah'la mesafesi artma durumuna dűŐer!”

Allah ile olan mesafesi gittikçe uzaklaŐır. Allaha yakın bir kul olmak yerine gittikçe Allah'ın sevmediği bir kul durumuna gelir.

Kur'ân-ı Kerîm'de bir âyet-i kerîmede Şöyle buyrulmuŐ:

Bismillâhirrahmânirrahîm

İnne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker ve le-zikrullâhi ekber, vallahu ya'lemu mâ tasnaûn. “Hiç Şüphe yok ki namaz insanı fuhŐiyâtтан ve münkerâtтан nehyeder, alıkoyar, yaptırtmaz.”

Ama hakkıyla kılınmıŐ bir namaz! İnsanı doğru yola dűndürür, doğru yola sokar ve günahlardan keser.

Fuhşiyât: Söyle veya fiilen hareket olarak yapılmış kötü şeyler.

Münkerât: Aklın ve şeriatın hoş görmediği, kabul etmediği, nahoş işler.

Namaz doğru düzgün kılınırsa kulu Allah'a yaklaştırır ve insanı fuhşiyâttan, münkerâttan keser. Ama bir namaz insanı fuhşiyâttan ve münkerâttan kesmiyorsa demek ki namaz kalitesiz, namazda bir kusur var, demek ki namaz Allahu Teâlâ hazretlerinin kabul edeceği, razı olacağı bir evsafa değil! O zaman ibadet oyuncak olmadığından Allahu Teâlâ hazretleriyle -hâşâ, sümme hâşâ- laubali bir kulluk muamelesi kötü sonuç verdiğiinden dolayı kıldığı namaz insanı Allaha yaklaştırmak şöyle dursun, uzaklaştırmaya sebep olur.

a. Allah'ın Bizi Gördüğü Bilinciyle İbadet Etmek

Yapılan ibadetlerin bir dış şekli, zahirî görünümü, ibadetin zahiri vardır:

Namaz; elini, yüzünü, ayaklarını yıkayarak abdest alındıktan sonra kibleye doğru dönülerek, eller kulak hizasına kaldırılıp *Allahu Ekber* diyerek giriliyor, *Sübhâneke* okunuyor, *Fâtıha*, zamm-ı sûre okunuyor, rükû, secde

ediliyor, řu kadar rekât; *es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah* deniliyor. Bu şekil tamam. Bunu, isterse müslümanları aldatmak için arasına girmiş bir casus, bir hıristiyan bile şeklen yapabilir. Bu dış şekil. Mesela hırsız da camiye bir şey çalmak için gelmiştir; sünneti kılacaktır, herkes farza durduğu zaman, arka saftan gidip iyi ayakkabıları toplayıp çalacaktır, kılabilir; şekil.

Ama bir de namazın içi, bätını var. Namazın kılınması esnasında kişinin sahip olduğu şuur var, kişinin Allahu Teâlâ hazretlerinin dergâhına yönelmesi ve Allahu Teâlâ hazretlerinin divanına durduğunun şuurunda olması, namazın tadını tatması, zevkine varması meselesi var. Bu da iç tarafı oluyor.

Haşaa, “indirmek” demek. Mesela *Haşati’l-asvât*. “Sesler aşağı indi, alçaldı.” mânasına geliyor.

Huşu: Seste de alçalma, kalben ve gönül bakımından da mütevazı olmak, eğilmek.

Dergâh-ı izzette, Allah’ın azamet-i celâli kibriyası karşısında, aşağı eğilerek, Allaha karşı saygısının olması lazım. Huşu ve hudu ile

sessiz sakin bir şekilde kılınması lazım, insanın her söylenen sözün ve her yapılan işin mânâsını düşünerek yapması lazım.

Hadîs-i şerîfte namaz bir numunedir. Namaz da böyledir, oruç da bunun gibidir. Bazen bazı insanlar oruç tutarlar ama akşama oruç sevabı alamazlar. Sadece akşama kadar aç ve susuz kalmış olurlar.

Neden?

Oruç sadece insanın boğazından yemek geçmemesi, su geçmemesi demek değildir; oruç ahlâkî bir eğitimidir. İnsanın takvâ ehli olması, takvâ ile orucu tutması lazımdır, insanda takvâ duyguları hâsıl olması lazımdır. Onun için böyle bir hâlet-i ruhiye ile, saygı sevgi ile sakınarak, çekinerek; Allah'ın kendini gördüğünü bilerek, Allah için birtakım fedakârlıklarda bulunduğunu, yemeği içmeyi terk ettiğinin, meşru birtakım haklarını bile bıraktığının, gayrimeşru olan işlere hiç yanaşmaması gerektiğinin şuurunda olması lazım.

Su içmek başka zamanda helaldi, yemek yemek helaldi. İnsan acıkınca yemek ister, susayınca dudağım kavruldu der, su ister filan... Bunlar canının istediği şeylerdi. Bu isteklerinin

karşısında durmanın temrinini, egzersizini yaparken haram olan şeyleri haydi haydi yapmaması lazım.

Haram olan şey nedir?

Mesela dilini tutup başkasına kötü söz söylememek, kavga gürültü, münakaşa yapmamak, harama bakmamak, fuhşiyât ve mükerâtan uzak durmak... Durmuyorsa demek ki o zaman orucu hakkıyla tutmuyor, Allah rızası için duygularını frenleme vazifesini tam yapmıyor demek. Burada da fuhşiyât ve mükerâtan tam çekilme olması lazım.

Zaten namazda günde en aşağı beş defa Allahu Teâlâ hazretlerinin huzuruna çıkmak suretiyle, kendisinin Allah'ın kulu olduğu hatırlaması, Allah'ın kendisini gördüğünü, her yerde hazır ve nâzır olduğunu ve bu dünyada işlediği amellerden dolayı âhirette bir sorgu sualin, sorumluluğun, mahkemenin, mahkeme-i kübrânın olacağını bilmesi şuuru içinde olması lazım geliyor.

Kur'ân-ı Kerîm tilaveti de böyledir. O hususta da hadîs-i şerîf vardır, Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Nice Kur’an okuyan insanlar vardır ki Kur’ân-ı Kerîm ona lanet eder.”

Okuduğu Kur’ân-ı Kerîm, o kişiye “Allah sana ceza versin, ikab etsin, seni müstahak olduğun birtakım şeylere düşürsün...” gibi aleyhte bir şeyler söylüyor, lanet ediyor. Kur’ân-ı Kerîm, onun aleyhinde beddua ediyor. Allah’ın rahmetine uzak olmasını temenni ediyor. Bütün ibadetler böyledir.

Bunun sonucundan derleyip toplayıp çıkartacağınız nokta şudur:

Biz ibadetleri kime karşı yaptığımızın şurunda olmalıyız ve eski muttakî büyüklerimizin, namaza girecekleri zaman benizlerinin sararıp solduğu gibi bir heyecan duymalıyız. İnsan nasıl bir valinin yanına, çok yüksek bir şahsiyetin yanına girerken heyecanlanıyor da “Kusura bakmayın, sizi görünce heyecanlandım da ne söyleyeceğimi tam söyleyemedim...” gibi mazeretler ileri sürebiliyor.

b. Tasavvuf Nedir?

İnsanın namaza girişte o heyecanı duyması lazım, orucu tutuşta o titizliği duyması,

Kur'ân-ı Kerîm'i okuyuşta o şuurda olması, ağlaması lazım. Âyetler gereğince azap hâli âyetleri gelince Allah'a sığınması, müjde âyetlere gelince Allah'tan o müjdeli durumu kendi içinde istemesi lazım. Rikkatli olması, duygulu olması, ibadeti duyarak yapmak lazım.

Kur'ân-ı Kerîm yarışması için bizi Libya'ya çağırdılar, birçok genci orada yarıştırdılar ve Kur'ân-ı Kerîm okuyuşunda duygusunu da ifade edebilenlere mükâfat verdiler. Bir taraftan Kur'ân-ı Kerîm'i okuyor ama bir taraftan da okuduğu âyetlerin mealine, mânasına uygun bir kıraat başarabilenlere mükâfatı verdiler.

Bunun için annemizin dili olan Arapça'yı bilmemiz gerekiyor. Peygamber Efendimiz'in hanımları *ümmihât-ı mü'minîn*, müslümanların anneleri olduğuna göre Arapça da annemizin dili olduğundan; annemizin dilini, anadilimizi, Arapçamızı öğrenmemiz gerekiyor.

“*Allahu Ekber* ne demek, *sübhânallah* ne demek? Fâtiha'nın mânası, okuduğumuz sûrelerin mânası nedir? Tahiyat'ın mânası nedir, nereden hangi hatırayı temsil ediyor? Hangi

hususta bizi ikaz ediyor?..” diye bütün ibadetlerimizi ciddiyetle yapmamız lazım çünkü Allah’a ciddiyetle kulluk etmek zorundayız.

Laubaliliğin yakışmadığı en mühim makam Allahu Teâlâ hazretlerinin makamıdır, onun için nasıl babamıza saygı duyuyorsak, nasıl amirimize saygı duyuyorsak, nasıl sevdiğimiz saydığımız makamlar, büyükler vs. için müstesna bir tavır takınıyorsak, namazda niyazda, oruçta hacda ve bütün ibadet ve taatlerimizde bunun içine, bu ibadetin ruhunu, bânını, süsleyen şartları da katmalıyız.

Bu tasavvuftur! Amellerin zahirini fıkıh kitapları tarif eder.

Nahnü nahkümü bi’z-zevâhir.

Kadı, hâkim olarak bir-iki kişi arasında hükmederken de biz zahire göre, delillere göre hükmetmek durumunda kalırız. Ama Allahu Teâlâ hazretleri zahire bakmaz, bânına bakar. Zahir de bânının bir kalıbıdır, onun da muntazam olması lazımdır. O muntazam olmadığı zaman da ibadet kabul olmaz ama Allahu Teâlâ hazretleri insanın cismine, suretine,

şekline, makamına mevkiine, omzuna, omzundaki işaretlerin kalabalıklığına bakmaz; kalbine, takvâsına bakar.

Onun için en çok dikkat etmemiz gereken husus takvâdır, kalbimizin durumudur, vaziyetidir, kalbimizin evsafıdır. Kalbin durumunu gözetme, inceleme ve onu ıslah edip düzeltme ilmi de tasavvuftur. Onun için tasavvuf herkes için gereklidir!

İster tarikate girsin ister girmesin tasavvuf gereklidir. Ama zaten tarikat da tasavvufun yoludur.

Tarikat; “metod, yol” demektir. Mecburdur. Eğer mevcut metodları beğenmiyor da kendisi yeni bir metod koyacaksa, büyük pehlivan, buyur gelsin o yeni metodu koysun. Ama şu nefsinin ıslah etsin, şu namazı şöyle kılsın, şu ibadeti böyle canlı, ruhlu, tatlı, zevkli, heyecanlı ve titreyerek, ürpererek gözyaşıyla yap-sın. Onu yapamıyorsa dervişliği de zaten iyi dervişlik değil demektir!

Gayret ediyoruz, mümkün olduğu kadar iyi giyinmeye, tıraş olmaya, güzel, mühim yerlerde, günlerde dışımızı süslemeye dikkat ediyoruz.

Allahu Teâlâ hazretleri zahirimizi de batınımızı da tezyin etmeyi, Allah'ın sevdiği, razı olduğu evsafı içerimizde sağlamayı nasip eylesin.

Büyük evliyâullahtan ve tarikatlarımızın bazılarının da silsilesinde yeri olan İbrahim b. Edhem hazretleri kendisine, “Bana vasiyet et, tavsiyede bulun.” diyen birisine buyurmuş ki;

İze'ştekele'n-nâsu bi-tezyîni'z-zâhiri fe'ştekil ente bi-tezyîni'l-bâtın. “Başka insanlar zahirini süslemekle meşgul olur dururlar. Onlar böyle zahirlerini süslemekle meşgul iken, oyalanırken sen bâtınını tezyin etmeye, ziynetlendirmeye çalış. Gönlünü, iç âlemini Allah'ın seveceği razı olacağı bir mükemmelliğe getirmeye çalış.” buyurmuş ki hepimize bir nasihattir. Zaten Kur'ân-ı Kerîm'in, hadîs-i şerîflerin, şeriatımızın, tarikatımızın de bize gösterdiği istikamet budur.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi dinde fakih eylesin. Dinin ahkâmını bilen, ahkâmın esrarını da sezen kullardan eylesin.

İmâm-ı Gazzâlî cennet-mekân *rahmetullahi aleyh İhyâu ulûm'*unda birinci cildinde

Kitâbu'l-ilm'den başlar. Sonra *Kitâbu's-salah*, *Kitâbu'z-zekât*, *Kitâbu'l-hac*... devam eder. Sırası ile ibadetleri anlatır ama bir ibadetlerin dış şeklini anlatır, sonra bir de ibadetleri bâtını şartlarını ve esrarını [anlatır.]

Melela *Esrâru's-salâh* namazın sırları; *Esrâru'z-zekât* zekâtın sırları, *Esrâru'l-hacc ve'l-umre* haccın sırları, incelikleri filan gibi bâtının şartları gibi hususlarda bahis konusu eder.

Kimseyi tenkit etmek hakkımız, haddimiz değildir; zaten alimlerimiz başımızın tacı büyüklerimizdir.

Fıkıh kitaplarında iş bölümü yapmıştır. Bir fıkıh kitabı, bir ilmihal kitabı “Namaz şöyle yapılırsa bozular, böyle yapılırsa sahih olur, farzları, sünnetleri, vacipleri şunlardır...” diye zahirî şekli anlatır, ama bir taraftan da İmâm-ı Gazzâlî'nin yaptığı gibi esrarını da anlatmak lazım ve hatta onu başa almak lazım!

Çünkü esrarı, incelikleri ve âdabı ve kalbe, gönle taalluk eden iç şartları doğru olmayınca Allah kabul etmiyor. Namaz kılıyor; Allah'tan uzaklaşıyor, yaklaşmıyor uzaklaşıyor! Kur'an okuyor, Kur'an lanet ediyor! Zekât

veriyor, zekât da iptal oluyor! Âyet-i kerîmede;

Lâ tubtilû sadakatiküm bi'l-menni ve'l-ezâ. “Verdiğiniz zekâtı, sadakayı; başa kakarak, eza vererek boşa çıkartmayın, bâtıl hale getirmeyin, iptal etmeyin!” diyor. Demek ki parayı verdiği halde bir sevap kazanmama tehlikesi de vardır. Kaba saba bir adamsa zekâtı, sadakayı verirken karşı tarafı üzüyor, kırıyor, başa kakıyorsa demek ki o zaman kıymeti de kalmıyor. Kurban da öyle!

Len yenallâhe lühûmühâ ve lâ dimâuhâ. “Kestiğiniz kurbanın kanı, eti Allah’a ulaşmayacak. *Ve lâkin yenâlühü't-takvâ minküm.* “Sizin takvânız, takvâ duygunuz Allaha ulaşacak, Allah onu takdir edecek!”

“Bak benim için malî fedakârlıkta bulundu, bir kurban aldı, benim rızam için kurban eyledi, sonra bunu benim rızam için eşe, dosta, fukaraya dağıttı. Bu kul takvâ ehli, edepli, ârif, zarif, kâmil bir kul...” diye o zaman mükâfat verecek.

O halde her işlediğimiz işte Allah’ın rızasını gözetelim ve kalbimizin o esnada Allah’ın

sevdiği, razı olduğu bir hâlet-i ruhiye içinde olmasını kontrol edelim. Buna çok dikkat edelim. İşte buna muvaffak olan, bunu çok güzel yapan bir insanın hem ibadetleri makbul oluyor hem de Allah'ın ârif kulları, sevgili kulları arasına giriyor. Bu çok büyük mühim bir esas, inşaallah bunu hiç unutmayacağız.

Men lem yerham sağîrenâ ve ya'rif hakka kebîrenâ fe-leyse minnâ.

Bu hadîs-i şerîf İbn Ömer *radiyallahu an-hümâ*'dan, Hz.Ömer Efendimiz'in oğlu Abdullah'ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîf. İmâmı-ı Buhârî *rahmetullahi aleyh*'in kitabından alınmıştır.

Men lem yerham sağîrenâ ve ya'rif hakka kebîrenâ fe-leyse minnâ. “Bizim küçüğümüze merhamet etmeyen, acımayan, büyüğümüzün büyüklük, hürmet hakkını bilmeyen bizden değildir!”

Mü'min; küçük mü'minlere merhamet edecek, şefkat gösterecek, kendinden küçükleri sevecek. Büyüklerine karşı da kendisinin bir hürmet vazifesi, onların onun üzerinde bir büyüklük hakkı, hizmet hakkı olduğunu bile-

cek. Bunu bilmediği zaman, büyüğünü saymadığı, büyüğünün hakkına, büyüklük şanına uygun muameleyi ona yapmadığı zaman Efendimiz tard ediyor:

Fe-leyse minnâ. “O bizden değildir!”

Has mü'minler camiasından, dairesinden defediyor. Kâfir olmaz ama has mü'minlerin o has bahçesinden dışarıya atılıyor. “Çık dışarı! Sen buraya layık değilsin!” Kapıdan savrulup dışarıya atılmış oluyor.

O halde mü'min mü'mini sevecek. Peygamber Efendimiz'in şu hadîs-i şerîfini her yerde, her zaman söylüyoruz:

Vellezî nefsi bi-yedihî lâ tedhulu'l-cennete hattâ tü'minû. “Şu canım, nefsim, hayatım, kudretinin elinde, hükmünün karşısında, O ne derse öyle olacak durumda olan Allah'a and olsun ki, yemin olsun ki mü'min olamazsanız cennete giremezsiniz, mü'min olacaksınız!” *Ve lâ tu'minûne hattâ tehabbû.* “Ama birbirlerinizi sevmedikçe de mü'min olamazsanız.”

Buradaki mü'min sözü *tehabbû*'ya bağlandığına göre, aradaki merhaleleri bırakıp da

işin başıyla sonuna baktığımız zaman demek ki; “Birbirinizi sevmediğiniz zaman cennete giremezseniz!” çıkıyor. Peygamber Efendimiz yeminle söylüyor ki birbirinizi sevmediğiniz zaman cennete giremezsiniz!

Onun için mü'min mü'mini sevecek!

Nasıl sevecek?

Kusurlarına rağmen, kusurlarıyla beraber “mü'mindir” diye sevecek. Eksiği vardır, kusuru vardır; muhakkak ki hepimizin vardır. En kâmil insanın bile kusuru vardır da en kusurlu insanın bile sevilecek bir tarafını görecektir ve sevecektir!

Hani bir köpek leşinin yanından geçerken herkes burnunu tıkamış, “Aman ne kadar pis kokuyor...” filan diye başını çevirmiş de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

“Ama dişleri nasıl inci gibi muntazam!”

Köpek ölmüş, derisi, dudakları kurumuş, dişleri meydana çıkmış; o dişler bembeyaz, inci gibi sıra sıra olduğundan [öyle demiş]. Kö-

pek leşinde bile ilk bakışta kokusunun çirkinliğini müteala etmek yerine, dişlerinin beyazlığının muntazamlığını görüyor, güzel bir gönül!

Hız. İsa için de söylerler, onun böyle söylediğini rivayet ederler, hadîs-i şerîf de vardır.

İyi bir gönül işin iyi bir tarafını görüyor ama başkası da kötü tarafını görüyor:

“Aman şu pis Araplar! Her taraf darmadağınık...”

Hacca gitmiş gelmiş, bakıyorsunuz bo-yuna; “Pis Arap, pis Arap, pis Arap...”

Türkiye çok mu temiz?!..

Sokaklarımızı görüyoruz, kenar mahallelere gidelim, misafirler böyle bize de bir milyon, iki milyon gelse [biz ne oluruz?] Biz çok mu [temiziz?!..]

Mübarek, onu göreceğin yerde namazlardaki huşuyu gör, ibadetlerin lezzetini tat, o mübarek yerlerin mâneviyatından bir şeyler kavramaya, ibretler almaya çalış; öyle yapmıyorlar. Demek ki büyüklerimizi sayacağız, küçüklerimizi seveceğiz. Allahu Teâlâ hazretleri bizi bu duyguya sahip eylesin.

c. Vasiyetimizin Her Zaman Hazır Olması Lazım.

*Men lem yûsı lem yu'zen lehu fi'l-keîami
mea'l-mevtâ.*

Bu da vasiyetle ilgili bir hadîs-i şerîf.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in tavsiyesine göre bizim vasiyetlerimizin yapılmış olması lazım, hazır olması, yastığın altında olması lazım!

Çoluk çocuğumuza, etrafımızdaki insanlara ne diyeceğiz?

“Falanca yere şu kadar taksitli borcum var, filanca yerden şu kadar alacağım var, filanca insanlara şunları şunları verin, falanca fukaraya şu şu hayırları yapın. Aman evlatlarım benden sonra imandan gevşemeyin, amel-i sâlihten geri durmayın, hem kendiniz için hem benim için hayrât u hasenât yapın, Kur'an okuyun, Kur'an yolunda yürüyün, takvâ ehli olun...” Böyle vasiyeti, nasihatları olacak ve belli bir yere konulmuş olacak.

“İnsan yapmadı, vasiyetsiz öldü...”

Men lem yûsî lem yu'zen lehu fi'l-keîâmî meâ'l-mevtâ. “Vasiyet yapmamış olan bir insana öteki mevta ile konuşmasına müsaade verilmez!”

“Sen dünyadayken vasiyetini yapmadın, öldün!” diye âhîret âleminde, berzah âleminde öteki mevtanın ervahı ile konuşamaz. Konuşmak yasak, diye ceza olarak konuşma müsaadesi verilmez. Dünyada konuşmadı, vasiyetini vermedi, yapmadı diye berzah âleminde konuşmasına müsaade verilmez.

Onun için vasiyetini yapmalı, borcunu harcını, alacağını bilmeli, çocuklarına yakınlarına ne söyleyecekse söylenmeli, bir kâğıda yazılmalı; bulunmalı! Çünkü;

el-Mevtü ye'tî baġteten. “Ölüm ansızın, biden geliverir.”

Pattadak, herkes şaşırır kalır. Ah hiç hazır değildik, deyiverir ama geldi mi;

İzâ câe ecelühüm fe-lâ yesta'hirûne sâaten ve lâ yestekdimûn. “Tehir de olmaz.”

Büyüklerimizin tavsiyelerine de bakıyorum, her zaman söylüyoruz: Dervişlik, tarikat,

tasavvuf dediğimiz yol; ölüme her an hazır olmak mesleği! Hemen şu anda Azrail görünse gözümüze, “Ver bakalım canını!” dese, “El-hamdülillah, vasiyetim yapılmış, borçlarım ödenmiş, pekâlâ...” Böyle yapabilecek gibi olmalı.

Bizim komşulardan Tekirdağlı bir hacı efendi vardı. Hocaefendi'nin bir müftü kardeşi varmış. O da evliyâullahtan bir kimse; çok cömert, kapısı daima misafirlere açık, misafir bulamazsa han odalarından işçi toplarmış, onlara ziyafet çekermiş, hiç misafirsiz yemek yemezmiş...

Bir gün, bana bu hadiseyi anlatan kimse-
nin babasıyla o müftü efendiyi ziyarete gitmiş-
ler. Konuşmuşlar, çıkarken müftü efendi ge-
riye çağırmış; gel, demiş, fıs fıs bir şey konu-
şmuşlar. Bize bunu anlatan amcanın babası de-
miş ki;

“Müftü efendi seni benden gizli olarak ça-
ğırdı, ne söyledi?”

“Aramızda, sır, söyleseydi aşikâre söy-
lerdi, beni çağırdı, söyledi.”

“Yok, çok merak ettim, Allah rızası için, Allah aşkına söyle...” Israr etmiş.

Meğer müftü efendi demiş ki;

“Bize işaret vaki oldu, âhirete göçeceğiz. Seninle samimi dosttuk, arkadaşlık, âhirete beraber gidelim, gel beraber göçelim.” demiş. O arkadaş da müftü efendiye;

“Peki, hay hay, baş üstüne” demiş.

“Vallâhülazîm beraber öldüler! Vallahi beraber öldüler” diyor. O gün veya ertesi gün babası bunu böyle duyuyor, ondan sonrada beraber ölüyorlar. Demek ki bu kadar hazır!

Müftü efendi;

“Sen benim iyi arkadaşımısın, hadi beraber âhirete gidelim.” diyor; o “Peki” diyor. Bu Uludağ’a, mesire yerine gitmek değil; ne arkadaşlık, ne hazırlıklılık! İtiraz yok!

“Pekala, gideriz...” diye hazır olmak.

Men nezere en yutı'allâhe fe'l-yutı'hu ve men nezere en ya'siyehû fe-lâ ya'sihî. “Bir insan adak adarsa güzel bir şey nezretmiş olan, ibadet ve taat nezretmiş olan insan onu yap-sın!

“Şu olursa, ben şu hayrı yapacağım, şu Allah’ın sevdiği taati yapacağım. Şundan, şu hastalıktan bir kurtulursam bin rekât namaz kılacağım, şu kadar fakir doyuracağım, hac yapacağım, umre yapacağım...”

Nezrine sadakat göstereceğin çünkü nezir bir söz vermedir, onu tutmak lazım! Ama Allah’a isyan konusunda bir söz vermişsen;

“Şu işim olursa sevincimden üç şişe rakı içeceğim! Şöyle bir günah yapacağım! Sen şöyle yaparsan senin kafanı kıracağım! Seni mutlaka tepeleyeceğim!” veya “Falanca adamın harmanını yakacağım, camını kıracağım...””

Bu ne?

Bu da bir söz! Nezretti, “Ahdim olsun, yapacağım.” dedi, adak adadı.

Günah olan bir şeyi adamış ise onu yapmayacak!

Fe-lâ ya’sihî. “Allah’a isyan etmesin.” O zaman O adağını yerine getirmeyecek. Günah-tan dönecek ama verdiği sözü tutmamanın kefareti ödeyecek; sadaka olarak veya parası

yoksa on miskini doyurma tarzında veya on gün oruç tutma tarzında [ödeyecek.]

Demek ki insan “Söz verdim.” diye yanlış yapamaz.

Eski senelerde bir hacı efendi, anarşist torununa söz vermiş. Anarşist torun, bu namazlı niyazlı hacı efendinin yanına gelmiş, demiş ki;

“Dede bana söz ver, yemin et; filanca yere oy vereceksin!”

Anarşist bir yeri desteklemesini istemiş. Ve de o hacı efendi desteklemiş. Koca sakallıyla, namazıyla niyazıyla, abdestiyle; anarşist tarafı, komünist ve dinsiz ve açıkça inkârcı tarafı açıkça desteklemiş.

Bunu bilmediğinden destekliyor, “Söz verdim, ne yapayım! Torun beni sıkıştırdı, ağzımdan ahd aldı, söz aldı; ben de biliyorum ama söz verdiğim için ondan öyle yaptım!” demiş.

Söz vermek Allah’adır. İnsanın asıl sözü Allaha kulluk etmek sözüdür, Allaha isyan etmek, bahis konusu oldu mu oradan dönecek!

Bu hadîs-i şerîfler hatırımızda kalsın ve bilmeyenlere söyleyelim ki insan yanlış bir

şeye söz vermişse, ahdetmiş, nezretmiş, yemin etmişse yanlış şeyi yapmayacak! Yanlış şeyi yapmamak dinen emredilen ve Peygamber Efendimiz'in emrettiği şekil!

Söz vermişti, yapmayınca ne olacak?

Sözünün cezası olarak kefarete verecek ama yapmayacak!

Allahu Teâlâ hazretleri bizi dinde bilgili eylesin. Bilmeyince insan koca sakalıyla, hacılığıyla hocalığıyla ne hatalar yapabiliyor. Dinin ahkâmını bilen, ahkâmına uyan, böylece ömrünü Allah rızasına uygun geçiren, haramlardan, günahlardan uzak yaşayan, sevdiği kul olarak yaşayan ve Rabbimizin huzuruna sevdiği kul olarak varanlardan eylesin. İki cihan saadetine sevdiklerimizle, yakınlarımızla beraber cümlemizi nail eylesin. Firdevs-i âlâda Habîb-i edîbine komşu eylesin.

Bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha.

Kâinatın mutasarrıfı Hâlık'ımız, Râzık'ımız Allahu Teâlâ hazretlerine vechinin celâline layık ve saltanatının azametine münasip hadsiz hesapsız hamd ü senâlar olsun.

Allahu Teâlâ hazretlerinin âlemlere rahmet olarak gönderdiği başımızın tâcı, yoluna canımız malımız feda, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve alâ sâiri'l-enbiyâi ve'l-mürselîn* Efendimiz'e ve ona tâbi olanlara; âl'ine, ezvâcına, ashabına, etbâına, Hulefâ-i Râşidîn'ine, mürşidîn-i kirâmımıza, sâdâd-ı turuk-u aliyemize, cümle evliyâullahın, mukarrabînin ve salihlerin ruhlarına salât ü selâm, tahiyat ü ihtiram olsun.

Cümle enbiyâ ve mürselînin ve hasseten şu makama ismi verilmiş olan ve Musa *aleyhis-selam*'ın fetâsı olan Yuşa *aleyhimeselam*'a tahiyat ve ihtiramlarımızı, salât ü selâmlarımızı arz ederiz. Mevlâ'mız onların ruhları ne tarzda şâd olacaksa bizden bu selamlarımızı tahiyat ve ihtiramlarımızı o mübareklere arz eyleyip ruhlarını bizlerden hoşnut eylesin. Peygamber Efendimiz'in ve cümle enbiyâ ve mürselînin şefaathine cümlemizi nâil eylesin.

Âdab, bir konuşmaya önce Allahu Teâlâ hazretlerine hamd ü senâ ile başlamaktır. Her işin başında O olduğundan hamd ü senâ, salât ü selâm ve duadan sonra *Emmâ ba'd* denilir.

Emmâ ba'd: "Boynunuza borç olan ve çok güzel sevap kazandırıcı vazifeler olan hamd ü senâ, salât ü selâm ve dua vazifemizi yaptıktan sonra..." denilir.

Sözlerin en kıymetlisi Allah'ın kelamı olduğundan, yaratılmışların sözlerinin de en kıymetlisi *eşref-i mahlûkât ve seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn* olan *server-i enbiyâ ve mürselîn* olan Peygamber Efendimiz'in sözü olduğundan Kur'ân-ı Kerîm'in âyetlerine bakacak olursak Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde, Furkân-ı Hakîm'inde;

Bismillâhirrahmânirrahîm. Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr. "Hiçbir ümmet yoktur ki oraya Allah bir vazifeli peygamber, beşîr ve nezîr bir mübarek kulunu vazifelendirip göndermiş olmasın!" buyuruyor.

Hiçbir yer yoktur! Allahu Teâlâ hazretleri her yere mübarek insanlar göndermiştir ki insanlar Allah'ın yolunu bilsinler, Allah'ın yolunca ömürlerini sürsünler.

Ve mâ erselnâke illâ rahmeten li'l-âlemîn.

Başka bir sebeple değil, âlemlere rahmet olarak da Peygamber Efendimiz’i gönderdiğini beyan ediyor ki onun gelmesi bizim için sonsuz bir lütuf ve rahmettir.

“Dalalette kalmasın, hidayet bulsun, zulumâtta durmasın, nura kavuşsunlar!” diye Rabbimizin bizi sevmesinden, esirgemesinden ve bize merhametindedir ki Allahu Teâlâ hazretleri bir haberci gönderip cennetin güzelliklerini, âhiretin tehlikelerini, cehennem azabını önceden ihtar eyleyip azaba düşmesinler, mükâfatları kaçırmamasınlar diye bildiriyor ki bu göndermesi de O’nun kullarına *erhamurrâhimîn*, merhametlilerin en merhametlisi olduğundandır.

O halde bizim rahmetli mübarek şairimizin söylediği gibi;

*Bastığın yerleri toprak diyerek geçme
tanı,*

*Düşün altında yatan binlerce kefansız ya-
tanı.*

Yerin altında nice mübarek insanlar vardır: Başta enbiyâ vardır ki âyet-i kerîmeye

göre insanlar oldukça peygamber de gönderildiğine göre her beldede olduğundan bu beldede de adını bilmediğimiz nice enbiyâ vardı, gelmiş geçmişti. Ondan sonra evliyâullah, salihler ve şühedâ nice nice mübarek kullar vardır.

Lâ nüferriku beyne ehadin min rusulih.
“Allah’ın sevdiği kulların hepsini severiz.”

Sevdiği kulların hizmetinde olanları da severiz. Hizmetinde olanlara ayağının türabı olalım, hâk-i pâyine yüz sürmek bizler için şereftir, hiç birini ayırmayız.

Allahu Teâlâ hazretleri;

Tilke’r-rusulü faddalnâ ba’dahüm alâ ba’d buyurmuş.

Peygamberler, elçiler ki Allah bazısını bazısına tafdil eylemiş, üstün kılmıştır. Mertebeleri farklıdır. Ulu’l-azm peygamberler vardır. Peygamberlerin hepsinin serveri olan Efendimiz Muhammed-i Mustafâ’mız *sallallahu aleyhi ve âlihî ve selleme teslîman kesîra* hazretleri vardır. Hepsine karşı bir sevgi duyduğumuz için hiç ayırt etmeyiz.

Kur'ân-ı Kerîm'imizden, Peygamber Efen-
dimiz'den aldığımız edeple çocuklarımıza Nuh
adını, Musa adını koyarız; yahudilerin peygam-
beri diye gocunmayız. İsa adını, Yakup, Yusuf
gibi tanıdığımız her bir peygamberin ismini se-
verek evlatlarımıza koyarız. O mübareklerin
de sevgisi gönlümüzdedir, hürmetleri kalbi-
mizdedir; severiz, sayarız.

Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efen-
dimiz'in ve o sevgili kullarının hepsinin sevgi-
sine ve şefaatine beraber bizleri nail eylesin.

Birisi bir mübarek zâttan bir tatlı istemiş,
isteme şöyle olmuş: Ramazan'da halife, o mü-
barek zâtı cemaatiyle çağırmış:

“Bizim saraya buyurun, iftarı beraber ya-
palım.”

O da cemaatine demiş ki;

“Ey cemaat, halife çağırdı. Hadi akşam
namazını orda kılalım, iftarı da orda yapalım;
hepiniz davetlisiniz.”

Köşede oturan acayip bir yabancı, garip
tavırlı biri demiş ki;

“Hocaefendi, sen git ben gelmiyorum. Yalnız aside tatlısı getir, ben onunla iftar edeyim, sen nereye gidersen git!”

Herkes birbirlerine bakınmış: Edebe göre hocaefendiye emir buyrulmaz. Davete icabet etmek sünnettir. Bu davet ediliyor, gitmiyor, bir de “Bana şunu getir...” diyor. Garipsemişler, “Herhalde meczup... Allah affeder herhalde.” demişler. Bırakıp gitmişler.

Halife bunları ağırlamış; bunlar mübarek, salih kullar diye izzet, ikram, itibar... Teravihi kılmışlar, şeyh efendi hazretleri evine gelmiş. Yatmış uyumuş, sahura kalkacak. Sonra camiye giderler, mukabele dinlerler vs.

Rüyada nurânî, gözleri kamaştıran pırl pırl bir cemaat var.

“Nedir bu cemaat?” diye sormuş. Demişler ki;

“Bunlar 124 bin peygamber!”

Salavatullâhi ve selâmuhû aleyhim ecmaîn.

“Şurada bir tanesi var...”

“O da server-i kâinat Muhammed-i Mustafâ *aleyhi efdalu’s-salavât ve teslimât* hazretleri!”

Rüyada bir şey gördüğüne nasıl sevinmiş. Koşarak huzurlarına varmış, ayaklarına kapanmış. Efendimiz’e böyle yapınca Efendimiz -biraz kırgın, sitem etmiş- ona;

“Bizim sevdiğimiz bir kimse senden aside tatlısı istedi, sen vermedin!” demiş.

“Eyvah!..”

O üzüntüden, heyecandan ter içinde uyanmış. Daha yeni yatmış [ama] hemen kalkmış:

“Acaba o adamcağız [camide] midir?”

Hem de bu Abdulkadir Geylanî Efendimiz’in dergâhının şeyhlerinden biriymiş, daha sonraki asırlarda yaşamış bir şeyh efendi.

Çünkü iftar edemedi, kim bilir neyle iftar etti! Herkes gitti, o camide kaldı.

“Acaba camide mi yatıyor, hâlâ ibadetle mi meşgul?..”

Hemen evinden çıkmış; bakmış ki o garip kılıklı adam ay ışığında, sokağın öbür tarafına doğru gidiyor, arkadan seslenmeye başlamış:

“Dur mübarek, bekle, ne istersen getireceğim! Aside tatlısı da istesen başka tatlı da, her şeyi getireceğim, dur gitme!..”

Ama o yoluna devam ediyormuş, köşeye kadar gitmiş, tam döneceği sırada orada durmuş:

“Yaa şeyh efendi! Demek ki günün birinde fukaranın birisi senden bir şey istese 124 bin peygamberi ve Peygamber Efendimiz’i şahit getirmeyince vermeyeceksin öyle mi!..” demiş, köşeyi dönmüş.

O arkasından koşmuş bakmış, o tarafta kimseyi görememiş. Demek ki bir imtihan!

Bu neyi gösteriyor?

Lâ nüferriku beyne ehadin min rusulih.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz ve 124 bin peygamberin hepsinin sevgisi saygısı gönlümüzdedir. Allahu Teâlâ hazretleri şefaathlerine nail eylesin.

Bastığımız yerler peygamberlerle, şehitlerle, salihlerle dolu da şu teneffüs ettiğimiz hava nasıl?

Onu da biz bilmiyoruz, bazı gözler görüyor bazıları görmüyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hadd-i şer'î icra edilen bir kadının cenaze namazını kılarken namazı ayak parmakları ucunda kıldı. Dediler ki;

“Yâ Resûlallah, niye böyle kıldın?”

“Melâikeden basacak yer yok da ondan, o kadar çok melek var ki meleklerden basacak yer yok! Onları incitmeyeyim diye parmak ucunda durdum!” dedi.

Bizler nasıl insanlarız... Allah bizlere yardım eylesin, tevîkîni refîk eylesin, lutfeylesin, ihsan, ikram eylesin.

Keşfü'z-zünûn sahibi Kâtip Çelebi diyor ki;

“Bir gün şeyh efendimin evine gidiyordum, avlu kapısından içeri girdim. Baktım, evin kapısından birisi çıkıyor. Ben avlu kapısına girdim, birisi evin kapısından çıkıyor. Baktım ki birkaç sene önce vefat etmiş, ihvanımız-

dan falanca insan! Kapıdan çıkıyor, ben o tarafa doğru giderken o öbür tarafa dolandı gitti.”

İçeri girince demiş ki;

“Şeyhim, garip bir şey oldu: Avlu kapısını açınca sizin kapıdan birkaç sene önce vefat emiş ihvanımızdan filanca efendinin çıktığını gördüm.”

“Evet evladım, olur. Ben de bidâyet-i hâlimde çarşıda pazarda dolaşırdım da çarşıdaki pazardaki esnaftan ziyade vefat etmişleri görürdüm!..” demiş.

Demek ki etrafımızdaki hava da boş değil, altımızdaki toprak da boş değil; hiçbir şey boş değil! Allahu Teâlâ hazretleri gören gözlere gösteriyor. Melekleri, diğer mübarekleri gösteriyor. Allahu Teâlâ hazretleri şefaathlerine nail eylesin.

Bir de şunu hatırlatayım, mübarek bir şair diyor ki;

İki cihanda tasarruf ehlidir rûh-u velî

*Deme kim bu mürdedir bundan nice
dermân ola*

*Ruh ŐemŐir-i Hüdâ'dır ten gılâf olmuş ana
Daha âlâ kâr eder bir tıĒ kim üryân ola.*

Bu Őiirin mânası Őu oluyor:

“İki cihanda evliyâullahın ruhları serbesttir, faaliyette, tasarrufâtta bulunur. Deme ki bu vefat etmiŐtir, bunda ne derman olacak, deme!”

Sabahleyin dertli birisi geldi. Derdini açmıŐ, gözyaŐlarıyla diyor ki;

“[Mehmed Zâhid Kotku] Hocamız'ın kabrine gittim. Gözüme yeŐil bir Şey göründü; açıyorum görünüyor, kapatıyorum gene görünüyor!”

Çünkü ruh Allah'ın kılıcıdır, kılıç vücutta ona kın gibi olmuş. Kılıç kına konulduĒu zaman kesmez ama kılıç kınından sıyrıldı mı keser. Onun için diyor ki;

“Daha âlâ keser, ruh beden kılıfından sıyrıldı mı daha çok tesir eder!”

Demek ki yerler boş deĒil, havalar boş deĒil! Sonra bu büyük mübarek insanların ervâh-

ı tayyibelerinin tasarrufatı bazı gözlerin, öteki insanların görmediği şeyleri görmesi var.

Bunlardan bu mübarek makamın sahibi Yuşa *aleyhisselam*'a *aleyhi ve alâ nebiyyini e's-salâtu ve's-selâm*'a sözü getireceğim.

Yuşa *aleyhisselam*; *Yesüa* ve *Yesü aleyhisselam*. Allah'ın kurtardığı kimse, Allah'ın kurtarışı mânasına geliyormuş.

Neden?

Allah bu mübarekleri firavunun zulmünden kurtardı, ondan dolayı kendisine o isim verilmiş. Babasının adı Nûn; Yuşa b. Nûn. Kur'ân-ı Kerîm'de *Musa aleyhisselam*'ın fetâsı diye, *Musa aleyhisselam*'ın yanında, hizmetinde bulunup onun sahabisi olup onunla beraber gezen yiğit diye zikrediliyor, *fetâhu* diye geçiyor. 110 yıl yaşamış, *Musa aleyhisselam*'ın hizmetinde ihlâsla hizmetlerde bulunmuş.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in kabri belli, Medine-i Münevvere'de. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri diyor ki;

“Beş yıl geçip de beni kabrimde ziyaret etmeyen bana üzüntü vermiş, cefa etmiş olur!”

Fırsatı varsa Efendimiz’i ziyaret edecek. Kabrini ziyaret etmenin onun ruhunun memnun edeceğini rûh-u pâk-i Peygamberi memnun edeceğini bildiriyor.

Makamı, kabri belli olan Allah’ın yegâne peygamberi Peygamber Efendimiz! Öteki peygamberlerin makamları var ama kabirleri tam tespit edilememiş. Rukn ile makam arasında nice peygamber var. Hicr-i İsmail denilen Kâbe-i Müşerrefe’nin duvarla çevrili hatim kısmında nice nice peygamber medfun bulunduğu rivayet ediliyor.

Allah’ın elçisi bir peygamber olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’i ziyaret ediyoruz. Elhamdülillah bu beldeye de Allahu Teâlâ hazretleri böyle bir peygamberin makamını nasip etmiş, onu ziyaret ediyoruz. Zaten ruh öyle bir muazzam varlık ki onlar için mesafe bahis konusu değil! Nerede olsa o ziyaretten haberdar olur, o ziyaretten memnun olur, o ziyaretçiye de himmeti, şefaatı olur. Buna hiç şüphe yok!

Sonra bu mübarek makamı Beşiktaşlı Yahya Efendi hazretleri keşfen işaret buyurmuş. Bu evliyâullahın bilinen bir sıfatıdır, kerametlerinin cümlesinden bir çeşitidir ki keşfi kubûr eylerler. Kabir kapalıyken kabrin içindekini görürler ve bilirler, kim olduğunu teşhis ederler.

Nitekim hadîs-i şerîfte delili var ki Peygamber Efendimiz iki kabrin yanından geçiyordu:

“Bu iki kabrin içindeki iki şahıs da şu anda kabrinde azap görüyor. Birisi söz taşırdı, arabozucu kötü bir huy, onun sözünü ona taşırdı. Ötekisi de küçük abdestini yaparken sakınıp korunmazdı ondan azap görüyor!” diye kabrin yanından geçerlerken kabrin içindekilerin hâlini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bildirdi.

Bizim İstanbul’umuzda bilinen bir hadise var:

Burada bir sahabi defnedilmiş ama düşmanlar görüp de mezarına saygısızlık etmesinler diye üstünü kapatmışlar, gömdükten sonra, düz etmişler, basmışlar üstünden de gezmişler

ki oraya birisinin gömüldüğü belli olmasın.
Saklı, toprağın altında!

Fatih Sultan Mehmed Han diyor ki;

“Hocam! Bu Peygamber Efendimiz’in mihmandarı, evine misafir etmiş; baba tarafından akrabası; hâfız-ı Kelâm-ı Kadîm; Medine camisinin muhterem, aziz imamı; Hz. Ali Efendimiz’in Medine valisi; büyük mücahit... İstanbul’a kadar gelmiş, mübarek sahabi Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin kabrini bulabilir misiniz?”

“Evet, şurasıdır!”

Oraya kazık çakıyorlar.

Fatih Sultan Mehmed de meraklı bir talebe; derviş ama dervişler de bazen meraktan kendilerini kurtaramıyorlar, tam teslim olamıyorlar. Hocaefendi başka yere bakarken onun o kazık çaktığı yeri bellemiş ama gece onun farkında olmadığı bir zamanda onu kaldırtmış. Ondan sonra da demiş ki;

“Hocam kazığın yeri gene oynamış, kaldırmışlar; neresiydi acaba?”

Bakalım aynı yeri mi gösterecek yoksa başka yerimi gösterecek diye meydana getiriyor.

“Şurası mıydı, burası mıydı...”

“Hayır orası değil, şurasıydı.”

Yine bir gün evvel kazık çaktığı yeri göstermiş. Oraya kazdıkları zaman kitabesiyle beraber Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin kabri saadetini bulmuşlar. Ve ondan sonra üzerine türbe edilmiş, mescit bina edilmiş. Bu gün de elhamdülillah bizim için beldemizde medâr-ı iftihârımızdır, Yuşa *aleyhisselam* Efendimiz de, Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz de beldemizin medâr-ı iftihârıdır. Çünkü;

“Benim ashabım buldukları beldelerin serdarı olacak, oranın cennetliklerini cennete götürürken onlar başta gidecekler; ötekiler arkada gidecekler!” buyruluyor.

Allah şefaathlerine erdirsin, onlarla beraber *bigayrihisâb* Firdevs-i âlâya girmeyi cümlemize nasip eylesin.

İşte onun gibi bir keşf-i kubûr, kabri anlama [meziyetiyle] burada Yuşa *aleyhisselam*'ın kabrini bulmak imtiyazı da, meziyeti de

Beşiktaşlı Yahya Efendi *kaddesallâhu sırrahu'l-azîz* hazretlerine nasip olmuş.

Bir peygamber kabrini veya makamını ziyaret etmek fevkalade mühim bir hadise! Osmanlı şairlerinden Nabî diyor ki;

Sakın sûi edebden kûy-ı mahbûb-ı Hüdâ'dur bu!

“Medine-i Münevvere’de aman edebe riayet eyle, Medine lalettayin bir yer değildir; Allahu Teâlâ hazretlerinin habîbinin, Habîb-i Hüdâ’nın, habîbullahın mübarek türbesinin olduğu şehirdir, onun şehridir. Edebe çok riayet et!” diye söylemiş.

Hakikaten de ârif kullar Medine-i Münevvere’ye vardıkları zaman “Resûlullah’ın gezdiği yerlere nasıl olur da ayakkabıyla basarız!..” diye ayakkabılarını çıkartırlarmış. Sonra yüksek sesle konuşmazlarmış.

Lâ terfeû asvâteküm fevka savti'n-nebiyyi ve lâ techerû lehû bil-kavli ke cehri ba'dıküm li-ba'din en-tahbeta a'mâlüküm ve entüm lâ teş'urûn. “Resûlullah’a, sizin birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle bağırarak

seslenmeyin; sonra amelleriniz heba olur, farkına varmadan o edepsizlikten sevaplarınız gider, heba olur!” diye âyet-i kerîme bildirdiği için Resûlullah’ın hâl-i hayatı ile *ba’de vefâtihî*, vefatından sonra durumu arasında bir fark yoktur. Enbiyâullah kabirlerinde diridirler!

O bakımdan aynı huzurunda bulunmanın edebine sahip olmuşlar. Medine’de seslerini bile çıkartmazlarmış. Çarşı pazarda ârif esnaf alış veriş yaparken *Lâ terfeû asvâteküm*, “Sesinizi Resûlullah’ın sesinden daha yükseğe çıkartmayın, daha yükses sesle konuşmayın” emrine uygun olsun diye fıs fıs yavaş konuşurlarmış.

Bizim beldemizin medâr-ı iftihârıdır ki böyle bir makama sahip bulunuyoruz, kıymetini bilenler uzak başka beldelerden buralara geliyorlar. Arap diyarlarından geliyorlar, Orta Asya’dan geliyorlar, şimdi ziyaretler yapıyorlar, elhamdülillah.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi sevdiği kulların sevgisine daima sahip eylesin. Onların makamlarına, mekânlarına ve mânevî mertebelerine

rine uygun hürmeti yapmayı, sevgilerini saygılarını kalbimizde iyice münasip tarzda bulundurmamayı, o sevgi ve saygıdan, o edepten mahrum olmamayı cümlemize nasip eylesin.

[Yuşa *aleyhisseam*'ın] mübarek makamının ve onun da bağlı bulunduğu Musa *aleyhisselam*'ın ve cümle enbiyâ ve mürselînin sevgisine, şefaatlerine, iltifatlarına da başta Peygamber Efendimiz'in şefaatinden ayrı olarak cümlemizi nail eylesin. O fakîr, rüyada 124 bin peygamberi şefaatçi gösterdiği gibi Allahu Teâlâ hazretleri ötekilere sayısız, hesapsız - sayısı kendisine malum- peygamberlerin şefaatlerine, teveccühlerine cümlemizi nail eylesin.

Bu izahâtı şu bakımdan yapıyorum:

Kitaplar çeşit çeşit sözler söylüyorlar ama konuyu mevzuu ve meseleyi bilen insanın konuşması lazım.

“Acaba Yuşa *aleyhisselam* buralara geldi mi gelmedi mi? Makam mıdır, kabir midir, mezar mıdır, değil midir?..”

Çeşitli sözler söyleniyor da bir kere ruh için mekân ve zaman bahis konusu değildir.

Ruh; tarfetü'l-aynde mağribi maşrıkı cevelan eder, seyran eder, arş-ı âlânın etrafında devran eder.

Yes'elûneke ani'r-rûhi kulir ruhu min emri rabbî ve mâ ûtîtüm mine'l-ilmî illâ kalîlâ.

Ruh nedir?

Ruhun mahiyeti hakkında insanlara az bilgi verilmiştir ama evliyâullah büyüklerimizin söylediklerini, yazdıklarını biliyoruz. Muh-yiddîn-i Arabî hazretlerinin, [Mehmed Zâhid Kotku] Hocamız'ın, daha başkalarının ifadelerini biliyoruz, bu böyledir. Zaman bahis konusu değildir.

Ayrıca bir evliyâullah, bir mürşid-i kâmil, bütün kâinatı avucunun içi gibi görür. Bütün insanların gönülleriyle irtibatlı olur. Onun için hâl-i hayatlarında da Musa *aleyhisselam*'ın, Yuşa *aleyhisselam*'ın buralara gelmesi, buralarda cevelan etmesi, Hızır *aleyhisselam*'la buralarda bulunması pekâlâ mümkündür.

Hani belki tarih kitapları şöyle yazıyor, belki böyle yazıyor... Pekâlâ, mümkündür bu-

rasının da tariflere uyan tarafları, benzer tarafı var. Burası hâl-i hayatlarında da onların gezebildiği, ulaşabildiği Hızır *aleyhisselam*'la mülakat eyledikleri yer olabilir.

Ba'de vefatihî.

Vefatlarından sonra da ruh zaten artık te-settür durumuna mecbur kalmıyor. Hani evliyâullah kerametlerini saklarlarmış ki şöhret olmasın! Utanırlarmış, göstermezlermiş ama vefattan sonra artık şöhret afeti, riya, daha başka herhangi bir tehlike bahis konusu olmadığı için ervâh-ı tayyibelerinin, o mübareklerin tasarrufâtı çok aşikâr olarak görünür. Onlar için mekân bahis konusu değildir. Yeter ki kişinin gönlü onları sevsin, saysın; o bağlılık, o ziyaret hemen hâsıl olur.

Onun için “Peygamber Efendimiz'den başka peygamberlerin hakiki kabirleri neresidir, kazarsak taşı çıkar mı çıkmaz mı?..” ayrı mesele ama onu nerede o niyetle ziyaret ederse onun ruhunu ziyaret etmiş olur, o maksat hâsıl olur.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi sevdiği kullarının yanından ayırmasın. Sevdiği kullarıyla beraber eylesin. Peygamber Efendimiz'in

Livâü'l-hamd'i altında mahşer gününde peygamberlerle, sıddîklarla, şehitlerle, salihlerle beraber haşr eylesin. Mahşer gününde, mahşer gününün izdihamına, sıkıntısına, endişelerine, korkularına bizi düşürmesin. Arş-ı âlâsının gölgesinde gölgelendirdiği kullarından eylesin. Bu sevgili kullarıyla *bigayrihisâb*, *duhûl-u evvelîn* ile firdevs-i âlâsına dâhil eylesin. Habîb-i edîbine bizleri komşu eylesin. Bu mübarek peygamberân-ı izâmı da *salavatullâhi ve selâmu* aleyhim *ecmaîn* görmeyi, onların da komşuluğuna ermeyi nasip eylesin, şefaathine nail eylesin.

Allah ziyaretlerinizi kabul eylesin, gönüllerimizin ne niyetlerle dolu olduğunu Rabbimiz biliyor, gönüllerinizin muradlarını hâsıl eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

2 Zilka'de 1413 / 23.04.1993

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

